

SCHRIJVERS ZIEN / WAT WIJ NIET ZIEN

Ellen Deckwitz

EERST ZIEN

Eerst zien

Ellen Deckwitz

Eerst zien

Omslagillustratie: Iris van Haarlem
Art direction: Toine Donk
Productiebegeleiding: Tim Beijer

In opdracht van gemeente Amsterdam.

© Copyright 2024 Ellen Deckwitz
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
op welke manier dan ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de auteur.

Deze uitgave maakt deel uit van *Schrijvers zien / wat wij niet zien*. In deze sciencefictionboekjes schetsen auteurs een toekomst vol innovaties en veranderende maatschappelijke dynamieken. Elk boekje biedt een eigen verkenning van wat ons mogelijk te wachten staat. De werken zijn met trots uitgegeven door Bureau Baksteen.

I.

Pas in de zaal ontdekte De Vries dat hij de oudste was. Jonkies van nog geen twintig gaapten hem aan, zagen zijn grijze slapen, het dunnende haar.

‘Mag ik naast u zitten?’ vroeg een meisje in pak.

Hij knikte, bezorgd over haar toon. Hij had er altijd al wat ouder uitgezien dan hij

was, maar hij werd nu zo beleefd benaderd dat hij zich in plaats van negenendertig rijp voor het uitvaartcentrum voelde.

De ruimte rook naar desinfectiemiddel, zoals alle departementen op de vroege morgen. Hij bekeek zijn jonge lotgenoten. Allemaal opgewekt, nog lang niet cynisch, vers uit de verpakking. Ze babbelden zachtjes over klasjes, minister zus en staatssecretaris zo, maar het opvallendste was dat niemand hier met tegenzin leek te zijn. De Turfbrigade was weliswaar een verplicht onderdeel van alle interne opleidingen, maar hij had toch iets meer verzet verwacht. Misschien zagen ze het als een rite de passage, een soort afval prikken langs de snelweg, voor je je eigen bureau kreeg en nooit meer naar buiten hoefde.

Misschien leek iedereen ook wel zo onbe-

vangen omdat hun deelname, in tegenstelling tot de zijne, geen deel uitmaakte van een zogeheten rehabilitatiefase.

De jongen naast hem probeerde zijn hollenzen in te doen. Hij schoof en pielde, maar zijn ogen pakten ze niet.

‘Wil je wat druppels?’ vroeg De Vries.

De jongen nam het flesje dankbaar aan. De meesten waren al gaan zitten, aktetas rechts naast hen op de grond, de jas over de stoelleuning gedrapeerd. Deze generatie was stukken gedisciplineerder dan de zijne. Grootgebracht met meditatie-applicaties, neurofeedback, klassikale concentratieoefeningen. Alles om de gevolgen van die zogenaamde ‘smart’phones de kop in te drukken.

De deur schoof open.

‘Dag allemaal,’ zei Tahiri.

De Vries veerde op. Tahiri en hij kenden

elkaar al jaren. Ze hadden zowel de middelbare school als de academie samen doorlopen. Hij wist niet dat zijn jeugdvriend de Turfbrigade dit keer coördineerde, maar echt verbazen deed het hem nou ook weer niet. Tahiri kon alles. Hij liet De Vries afkijken bij maatschappijleer, scheikunde én Chinees en later op de universiteit ook nog bij ethiek, omdat hij vond dat je een mens in nood altijd moest bijstaan.

‘Nog een gelukkig 2057,’ zei Tahiri, ‘en welkom bij het Korps Natellingen.’

Hij schraapte zijn keel en begon een lang betoog over het belang van getallen, en wat er in een land allemaal meetwaardig was. Terwijl Tahiri sprak over validiteit en variabelen voelde De Vries zijn oogleden zwaar worden. Het kwam niet eens door Tahiri's uiteenzettingen an sich, al hadden die doorgaans

wel het effect van narcose. Het kwam door Chani. Na twee jaar probleemloos te hebben doorgeslapen, was ze opeens elke nacht gilend wakker geworden.

‘Een monster!’ gilde ze. ‘Een monster!’

Aanvankelijk dachten hij en Tess dat het een smoesje was om weer bij hen op de kamer te mogen, maar binnen een week begon ze al te roepen zodra het licht uitging. Volgens de dokter hoorde het bij de leeftijd. Vanaf een jaar of twee beginnen kinderen zich dingen voor te stellen, maar beschikken ze nog niet over het onderscheidingsvermogen om werkelijkheid en fantasie uit elkaar te houden. Ze moesten er even doorheen.

De Vries schoot wakker toen er werd geapplaudisseerd. Hij keek naar zijn jeugdvriend. Een en al getal, nul fantasie. Zijn kinderen waren vast niet bang in het donker. Als die

niet konden slapen gingen ze gewoon staafdiagrammen maken.

‘Bedenk,’ zei Tahiri, ‘dat jullie meer dan tellers zijn. Jullie zijn getuigen.’

2.

‘Ik kom van Planologie,’ zei Jamaan zonder dat De Vries ook maar iets had gevraagd, en hij zette meteen zijn hele loopbaan uiteen: een klas overgeslagen op de peuterspeelzaal én op de middelbare school, twee cum-laude-masters, voorzitter van diverse klachtencommissies en ook nog eens jarenlang actief geweest bij de jeugdtak van een partij die het

beste voorhad met de allerzwaksten van de samenleving.

Ze zaten in de snellijn naar Nieuw-Oostdorp. De gebouwen trokken zo vlug voorbij dat het wel leek alsof ze door een sneeuwstorm sjeesden. Jamaar was lang als een zendmast ('Van mijn opa's kant, die komt uit Ethiopië!'), had het energiepeil van een internetevangelist en bezat daarnaast de motoriek van een trekpop. Tijdens het vertellen gebaarde hij soms zo enthousiast dat De Vries moest wegduiken om geen blauw oog op te lopen.

'Jij bent wel oud, hè?' Jamaar lachte.

Voor De Vries daarover in tranen kon uitbarsten ratelde Jamaar alweer verder, dat niemand er natuurlijk iets aan kon doen dat hij oud was ('behalve niet doodgaan, haha!') en dat het uiteraard nooit te laat was voor een nieuwe carrière.

De Vries liet het daar maar bij. Chani had de hele nacht gehuild om dat stomme monster. Zijn ogen waren droog van het slaapgebrek en zijn hoofd bonkte. Zijn hololenzen had hij op de donkerste stand gezet, maar alsnog deed het daglicht pijn.

‘Toen ik onze opdracht hoorde vond ik het zo duf,’ tetterde Jamaar. ‘Ik bedoel, *de reikwijdte van reclame berekenen?* Echt? Ik had gehoopt dat we de demografische gegevens van de jongste lichting vicodinjunkies in kaart mochten brengen of zo. Maar toch, toen ik gisteravond naar huis wandelde viel me opeens op wat je allemaal wel niet aan advertenties op straat ziet. Het zijn er weliswaar niet zoveel als in Seoul of New York maar ze vallen wél enorm op, met al die lichtsignalen en geluidjes. Moet ook wel, nu iedereen de hele tijd zijn hololenzen inheeft, maar als je

erop let is het echt heel intens!’

‘Ik dacht dat ze een aantal jaar geleden nog al die advertenties op straat aan banden wilden leggen,’ zei De Vries.

‘Ja, daar was inderdaad even sprake van,’ mompelde Jamaar. ‘Maar vervolgens ging er weer een extreem ondernemingsvriendelijke wind waaien vanuit Den Haag.’

Nou ja, prima, dacht De Vries. Het maakte hem ook echt niet uit wat hij moest doen, als hij er maar zo snel mogelijk van af was. Dat Korps Natellingen was gewoon symboolpolitiek. Een doekje voor het bloeden nadat de hack, die de geschiedenis in was gegaan als de Houdini-affaire, was ontdekt, door nota bene een stagiair.

In tegenstelling tot eerdere cyberaanvallen waren de systemen dit keer niet geblokkeerd of zelfs gesloopt, maar was er juist iets toege-

voegd. Er bleek software te zijn geïnstalleerd waarmee van buitenaf filters konden worden gelegd over de camerabeelden die binnenkwamen bij diverse ministeries, waaronder die van Defensie, Justitie, Infrastructuur en Waterstaat plus Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het was een enorm verfijnd programma dat de ene keer deepfakes maakte en zo gezichten van verdachten veranderde, en de andere keer weer drugslabs in de provincie wegpoetste. Het hield niet op bij het censureren van de onderwereld. Veevastapels waar per dier subsidie was verstrekt, vielen na het weghalen van de beelden veel kleiner uit. Demonstraties voor een ruimer wapenbezit bleken van extra mensen te zijn voorzien, om de druk op de politiek te verhogen. En zelfs de dronebeelden van de Oostvaardersplassen waren op ver-

zoek van een geradicaliseerde natuurorganisatie bewerkt. In werkelijkheid huppelden er drie keer zoveel edelherten rond als op band, je zag door de geweien de polder niet meer. Natuurlijk, als men niet zo had bezuinigd op toezicht en handhaving bij Staatsbosbeheer had dit allemaal veel eerder aan het licht kunnen komen, maar daar hoorde je binnen het ministerie dan weer niemand over.

Uiteindelijk leidde het spoor naar een crimineel collectief dat op verzoek de beelden aanpaste. Als je in het juiste netwerk zat kon je bellen, waarop er een wachtmuziekje en keuzemenu volgden en je ten slotte je wensen kon inspreken.

Voor een paar duizend euro had je al toegang tot onzichtbaarheid, of juist tot het tegenovergestelde, wat je maar wilde, de klant was koning.

Zo was er langzamerhand een enorme kloof ontstaan tussen de beelden waarover de overheid beschikte, en de wereld waarnaar die beelden verwezen. Het meest problematische was dat men visuele data gebruikte om aantallen in te schatten. Mensen, dieren, voertuigen of gebouwen werden geteld door een programma dat razendsnel camerabeelden kon scannen. Nu er met die data was gerommeld, klopten de cijfers niet meer, en dus ook het beleid niet dat erop was gebaseerd.

Na het verwijderen van alle filters, virussoftware en illegale applicaties resteerde een groot wantrouwen. Hoe kon men zich nog veilig voelen als desinformatie zo makkelijk naar binnen kon sijpelen?

En zo was het Korps bedacht. Het leek zo'n simpel plan dat men intern bang was

dat de overheid hiermee haar laatste restje geloofwaardigheid zou verspelen, maar toen het eenmaal was gelanceerd kwam er van alle kanten lof. Elke maand nam het Korps, dat steeds van bezetting wisselde, steekproeven in de meest uiteenlopende sectoren: van de bouw tot festivals, van gewoon bij mensen thuis tot op inzamelpunten voor grofvuil. De Vries had het zonde van al die tijd en mankracht gevonden, maar Tahiri was laaiend enthousiast.

‘Het geeft een signaal af,’ jubelde hij, ‘dat we niet blindvaren op technologie, maar ook nog steeds onze eigen ogen durven te vertrouwen!’

En dat wie de regels probeerde te omzeilen, vroeg of laat zou worden gepakt.

3.

Kil daglicht viel op het Halsemaplein, en er stond een wind die bijna je neus van je gezicht blies. De vlakte was bedekt met houtvezeltegels en omkranst met afhaalpunten en zieltogende plantenbakken. De enige kleur kwam van de grote billboards waar om de twintig seconden advertenties overheen gleden voor pillen waarmee je de geur van je

hond kon veranderen (‘van vuilnisbelt naar lavendelveld’) of voor bacteriewerend ondergoed (‘tot wel vijf dagen draagbaar!’).

‘Oké,’ zei Jamaar, ‘tijd om te kijken,’ en hij nam plaats op een bankje om zijn hololenzen uit te doen. De Vries volgde zijn voorbeeld. Hij greep naar zijn zonnebril. Zelfs op een bewolkte dag maakte het slaapgebrek dat het licht pijn deed aan zijn ogen. En om het nog erger te maken waren zonder de holo’s alle advertenties nog feller, nog indringender.

‘Hier beginnen?’ vroeg Jamaar.

Hij wees naar de hoge lichtbak in het midden van het plein, waar reclame werd gemaakt voor minidrones die razendsnel malaria- en tijgermuggen konden uitschakelen.

‘Ah,’ zei De Vries, ‘dat is één, hoe noem je dat, *unit*.’ Hij wilde het noteren, maar Jamaar hield hem tegen.

‘Het bord is meer dan drie meter lang,’ zei Jamaar, ‘dus dan telt het voor twee.’

‘Nee joh,’ zei De Vries en hij pakte zijn spatiometer erbij. Hij zag dat het ding drie meter vijf was.

‘Regels zijn regels,’ zei Jamaar.

‘Oké,’ zei De Vries, ‘dan is deze twee units. Volgende.’

‘Hoho,’ zei Jamaar, ‘we moeten nog meten hoe hoog hij staat.’

‘Wat maakt de hoogte uit?’

‘Hoe hoger, hoe meer mensen je bereikt. Een reclame op een meterkastje zie je niet als je in de auto zit, hè?’

De Vries pakte de spatiometer er weer bij. ‘Vijf meter hoog.’

‘Ah, dan kan deze dus door zowel mobilisten als snellijners worden gezien. Dan moet je de unit maal twee doen.’

‘Goed, dan wordt het vier. Op naar de-’

‘Moment,’ zei Jamaar. ‘Ik ben vergeten om de straten op te nemen in de berekening.’ Hij schoof en tuurde met zijn spatiometer. ‘Dit plein is honderdtien bij vierenzestig, en wacht-’ Hij rende een straat in, keerde blij terug. ‘Dat dacht ik al, de advertentie is ook vanuit die hoek zichtbaar. En ik zie daar ook nog twee bankjes ertegenover staan.’

‘En?’

‘Op een bankje gaan mensen zitten!’

‘Daar zijn ze voor...?’

‘Hoe langer je zit,’ zei Jamaar en hij zuchtte, ‘hoe langer je wordt blootgesteld aan de advertentie.’

Het bleek dat een advertentie tegenover een bankje zwaarder telde dan reclame die niet tegenover een bankje was geplaatst. En dat als de boodschap uit bewegend beeld be-

stond er nog een extra unit bij kwam. Wanneer er rondom de reclame bewegende voorwerpen waren, zoals een boom die in blad stond, mocht er een unit worden afgetrokken, want bewegende bladeren leidden de aandacht weer af.

Na twee uur tellen, meten, optellen, aftrekken en filosoferen besloten ze dat de reclame voor muggendrones een waarde van drieënzeventig units had.

‘Pauze?’ stelde De Vries voor.

‘Maar dit was pas de eerste!’

Het drong nu tot De Vries door hoeveel er op het plein werd geadverteerd. Los van de duidelijk zichtbare billboards waren er advertentiehokjes en retro plakzuilen. Zelfs de graffiti moest worden meegenomen, omdat die onder een gesponsorde nudge kon vallen.

Aan het eind van de dag hadden ze van twee reclames de unitwaarde berekend. In de snel-
lijn terug zei Jamaar dat hij de ruimte opeens
met heel andere ogen bekeek.

‘Ik ook,’ zei De Vries. ‘Ik vraag me af waar-
om we eigenlijk reclame moeten tellen. Dat
is toch helemaal niet waar het Korps Natel-
lingen voor is opgericht?’

‘Nou, met reclame kan flink gesmokkeld
worden. Wildplakken en zo, of dat de ad-
vertentie in het echt veel meer units blijkt te
hebben dan er contractueel is afgesproken.
Het Korps checkt of de dingen wel zijn zoals
ze zijn. Het nagaan van afspraken hoort daar
ook bij.’

Hij trok zijn puntknieën in zodat er een
moeder met kinderlandrover langs kon.

‘Wist je dat,’ vervolgde hij, ‘er in Greno-
ble in 2015 een totaalverbod op advertenties

op straat werd ingesteld, en de gemeente van Nantes een paar jaar later meer dan honderd billboards verwijderde?’

‘Dus niet alleen bij ons wilden ze ervan af.’

‘Yup. Maar ja, bedrijven begonnen vervolgens panden te huren van particulieren en daar de gevels te behangen. Zo reclame maken kostte nog minder ook, want huur voor een pand met bedrijfsdoelen kon je na 2032 weer aftrekken.’

‘En ik maar denken dat de reclameregels waren aangeschroefd.’

‘Dat zijn ze ook.’ Jamaar zuchtte. ‘Waarom denk je dat er zoveel uitzonderingen zijn, waardoor het zo lastig is om de unitwaarde exact te bepalen?’ Hij ging met zijn handen door zijn haar. ‘Maar ja, al die regels beletten commerciële partijen niet om er alsnog wat van te maken.’

Inderdaad, dacht De Vries, terwijl de avondstad aan hem voorbijtrok. Rijen mededelingen achter elkaar, die je er allemaal van probeerden te overtuigen dat je leven incompleet was zonder bepaalde producten, diensten of verhalen. Ze raasden langs, als een onophoudelijke rij voetnoten bij de hemel.

4.

Tess reageerde amper op zijn kus. Ze roerde uitgeblust in de pan met pasta. Die middag was ze met Chani naar de kinderpsycholoog geweest, een man die zo maniakaal grijnsde dat hij thuis wel een kelder vol ontvoerde kleuters moest hebben.

‘Hij raadt medicatie af, want’ – ze rolde met haar ogen – ‘dan werkt ze niet aan haar

slaapzelfvertrouwen. Alsof Chaan het doorheeft wanneer we iets in haar toetje doen.’

Tess ging achter De Vries staan. Ze sloeg haar armen om hem heen.

‘Ik weet niet hoelang ik het nog volhoud,’ fluisterde ze.

Hij voelde het puntje van haar neus tegen zijn nek, hoe haar warme adem langs zijn hals en schouders stroomde. Hij miste het samen slapen. Hij miste haar lichaam.

‘Ik ben zo moe,’ voegde ze eraan toe.

‘Ik kan vanavond ook wel waken,’ zei De Vries, waarop hij een stilte liet vallen waarin Tess kon zeggen dat ze zijn aanbod enorm waardeerde maar dat hij echt al genoeg nachten aan Chani’s bed had gezeten.

‘Dank je,’ zei ze, en ze ging verder met koken.

5.

Ze stonden aan de rand van het Halsemaplein, klaar voor het tweede deel van het project, het tellen van mensen.

‘Ook vervoersmiddelen,’ zei Jamaan. ‘Wat eigenlijk een totum pro parte is, want een vervoersmiddel is geen mens, er zitten mensen ín.’

Hij pakte zijn notitieboekje en potlood.

‘Het is handig om te noteren hoeveel files er zijn, want dan sta je langer blootgesteld aan je omgeving en dus aan advertenties. En o ja, laten we ook even de toeristen in de gaten houden, die zijn op reis immers gevoeliger voor van alles en nog wat, ook advertenties. Misschien moeten we alle voorbijgangers even aanspreken, om zeker te weten of ze hier op vakantie zijn of niet.’

‘Maar die toeristenaantallen kunnen we opvragen, je komt al jaren niet meer de stad in zonder bezoekerspas,’ zei De Vries blij, want hij had aan het begin gestaan van Amsterdam Toegankelijk, een project waarbij het dagjesbezoek aan banden was gelegd. Iedereen die in de stad woonde of werkte had een jaarabonnement, de rest moest een kaartje kopen, net zoals voor elk ander pretpark.

Jamaar keek hem verbouwereerd aan.

‘Het-gaat-om-tellen-in-het-echt. Bovendien zijn er allang vervalste bezoekerspassen!’

‘Hoe weet jij dat nou weer?’ vroeg De Vries geïrriteerd.

‘Contacten,’ zei Jamaar gewichtig.

De Vries liet hem maar, hij wilde gewoon dat het klaar was. Met pen en papier turfde hij voorbijgangers. Af en toe hoorde hij Jamaar vloeken. Die was van een generatie waarvan de meesten niet meer fatsoenlijk met de hand konden schrijven. Regelmatig zag hij hem zijn potloodje neerleggen om zijn schrijfhand te masseren.

De lucht betrok. Hij keek omhoog, bewoog zijn ogen snel van links naar rechts zodat zijn holo's de weersverwachting van de komende uren konden tonen, maar er kwam niets.

Hij kneep zijn ogen dicht om de lenzen

opnieuw op te starten, maar nog steeds verscheen er geen informatie in zijn blikveld.

Pas toen drong tot hem door dat hij zijn holo's niet inhad. Hij had niet gedacht dat hij ze zo snel zou missen, maar ze waren nou eenmaal enorm handig. Twee keer snel naar links kijken opende hologrammen van je post, twee keer naar rechts gaf omgevingsinformatie, en al knipperende kon je zoeken en bladeren. In combinatie met smartpods kon je zowel berichten opstellen als oproepen plegen. Als je klaar was kneep je je ogen even dicht en poef, je hele blikveld was weer schoongeveegd.

Wat zouden die lenzen nu handig zijn geweest, dacht De Vries, terwijl naast hem Ja maar zijn potloodje op de grond smeed.

‘Het deugt niet,’ zei hij boos.

‘Wat deugt niet?’ vroeg De Vries.

Jamaar deed zijn lenzen en smartpods in en zei dat hij een oproep ging doen. Vanaf een afstandje zag De Vries hem woest in het luchtledige gebaren, alsof hij een leger aan onzichtbare ambtenaren in elkaar beukte.

De Vries leunde ondertussen tegen een boom. Eigenlijk voelde dat best comfortabel, de bast veerde zelfs een beetje terug, was een stuk zachter dan de yogamat waarop hij 's nacht naast Chani lag. Misschien kon hij wel een klein verticaal dutje doen. Hij sloot zijn ogen en voelde hoe zijn lichaam meteen zwaar werd.

Jamaar schudde hem aan zijn arm.

‘We gaan naar het ministerie,’ gromde hij, en hij sleurde een jammerende De Vries mee de ondergrondse in.

6.

Tahiri deed glimlachend zijn deur open, maar zijn lach verdween toen hij naast De Vries ook Jamaar opmerkte.

‘Ik heb maar even,’ zei hij vlug.

‘Geen probleem,’ zei Jamaar monter terwijl De Vries geluidloos sorry zei. ‘We dachten: we zijn nu aan het tellen in de winter maar dan zijn er veel minder mensen op

straat, dus ik denk dat we moeten terugkomen in de zomer.’

‘Jullie doen een steekproef hè,’ zei Tahiri vriendelijk, ‘geen promotie-onderzoek.’

Uiteindelijk kreeg Jamaar het voor elkaar dat ze twee weken langer mensen zouden tellen. De jongen hobbelde monter weg en De Vries stortte stilletjes in. Tahiri legde een hand op zijn schouder.

‘Nog even en het is voorbij.’

De Vries haalde zijn schouders op. ‘Ik heb het ook wel een beetje verdiend.’

‘Je bedoelde het goed.’

Ja, dat was waar, hij bedoelde het goed, hij bedoelde het altijd goed. Al op de peuterspeelzaal wist hij ruzies te sussen, en op de middelbare voorkwam hij meerdere keren dat de pestkoppen Tahiri (die pas tegen het eindexamenjaar doorkreeg dat niet iedereen

het op prijs stelde dat je hen aan de lopende band verbeterde) met fiets en al de gracht in kieperden. Op schoolavonden danste hij met alle meisjes, inclusief de sociaal invalide gevallen. De Vries had misschien geen hoge cijfers gehaald op de academie, maar met zijn zachte persoonlijkheid was hij ver gekomen. Iedereen wilde met hem samenwerken, al zijn verslagen hadden een mooie layout waar hij tot diep in de nacht mee bezig was en waar de rest van het team hem welgemeend voor bedankte.

‘Ik ben aan het kijken naar een nieuwe plek voor je,’ zei Tahiri.

De Vries slaakte een zucht van opluchting. Natuurlijk zou hij niet meer aan het hoofd komen te staan van een project, niet na alles wat er gebeurd was, maar het zou al een hele verbetering zijn om niet meer

de hele dag de straat op te hoeven met een perfectionistische twintiger.

7.

Inmiddels hadden ze zoveel tijd doorgebracht op het Halsemaplein dat de bewoners hen begonnen te herkennen. Zelfs de hangjongeren en vicodinjunks zeiden gedag.

‘Heeft het eigenlijk wel zín wat jullie doen?’ vroeg een meisje met kort pluizig haar nadat ze hun taak hadden uitgelegd. ‘Als je een reclame ziet wil dat toch niet meteen

zeggen dat die invloed op je heeft?’

Jamaar begon een betoog over subliminale beïnvloeding en De Vries nam nog maar een slok koffie. Hij had Chani drie nachten achter elkaar gehad en was total loss. Hij vroeg zich af hoe hij in godsnaam moest functioneren als hij straks weer normaal werk had.

‘Hallo,’ klonk het ineens achter hem.

Hij draaide zich om zag een vrouw van een jaar of vijftig met lang grijs haar in een vlecht, stevige schouders, gekleed in een auberginekleurige poncho en daaronder een beige regenbroek.

‘Wat doet u hier?’ vroeg ze.

‘We doen onderzoek naar reclame in de stad.’

‘Dat dacht ik al,’ zei ze triomfantelijk. ‘In onze groep gingen er al geruchten. Ik ben Margje Kowalski van Stichting Zicht en Uit-

zicht. Wij strijden voor minder commerciële indoctrinatie in de openbare ruimte.’

‘Dan moet u niet bij mij zijn.’

‘Bent u niet een ambtenaar?’

‘Ja, maar ik tel slechts, ik ga niet over het beleid.’

‘Wordt beleid dan niet gebaseerd op basis van getallen?’

‘Dat wil niet zeggen,’ zei hij met een zucht, ‘dat ik iets kan betekenen voor Zicht en Uitzien.’

‘Uitzicht, het is Zicht en Uitzícht,’ zei Margje. ‘Ik heb de naam bedacht. Wij vinden het een grondrecht om niet constant te worden lastiggevallen met berichten waar je niet om hebt gevraagd.’

Pas nu viel het De Vries op dat de parelmoeren gloed van de holo op haar pupil en iris ontbrak. Maar goed, hij had ook niet ver-

wacht dat zo'n type graag lenzen droeg die je blikveld volstouwden met allerlei informatie.

Vanuit zijn ooghoek zag De Vries dat Jamaar op hen afkwam.

'Daar is mijn collega,' zei hij. 'Wat nou als u dit even met hem bespreekt.'

Hij keek toe hoe Margje monter op een nietsvermoedende Jamaar afstapte. Vijf uur, de dienst zat erop. Fluitend liep hij richting snellijn.

8.

De volgende dag was Margje erbij.

‘Ze heeft écht goede inzichten,’ jubelde Jammaar, ‘en ook nog eens een paar jaar filosofie gestudeerd!’

Margje stond er stralend naast. Nu waren ze met drie tellers: eenmaal een De Vries en twee keer een Jammaar, want Margje was zo mogelijk nog fanatieker.

Margje wees hen erop dat joggers half geteld werden in het onderzoek maar dat je daar best een beetje coulant in kon zijn, want niet iedereen loopt even hard.

Margje wees hen er tevens op dat de berekeningen van geluidsreclame opnieuw moesten, want sommige zuilen stonden harder dan andere.

Margje was van mening dat spatiometingen niet telden, want spatiometers konden gehackt zijn.

Jamaar vond dat je inderdaad niet zorgvuldig kon genoeg zijn, dus gingen ze met een meetlint opnieuw langs alle plekken. Daarnaast bleven ze mensen tellen. Mensen op de e-step, mensen in de snellijn, mensen op benen.

Een paar dagen nadat Margje zich bij hen had gevoegd begon het te stortregenen. Ze

schuilden met zijn drietjes onder een luifel gesponsord door Emirates Windturbinepark. Niet vergeten, dacht De Vries toen hij naar de kersenrode stof staarde, dat is ook reclame, of nou ja, hálve reclame, want van een klimaatneutraal bedrijf, maar toch. Smachtend keek hij naar een advertentie voor matrassen met massagefunctie.

‘Poeh,’ zei Margje terwijl ze haar grijze vlecht uitwong, ‘ik zie af en toe echt dubbel van al die getallen. Het is net zoals met woorden, als je een woord te vaak zegt wordt het betekenisloos.’

‘Getallen zijn in zekere zin ook betekenisloos,’ zei Jammaar. ‘Ze worden pas significant als je weet waar ze voor staan. Maar daar heb je dan weer woorden voor nodig, en die zijn allesbepalend. Neem het getal drie. Wat is drie? Drie ouders is veel, drie credits

op je rekening is weer weinig.’

De Vries vond het even niet nodig om hem te feliciteren met dit inzicht, maar Margje knikte vriendelijk.

‘En soms weet je ook niet welke hoeveelheden écht tellen,’ voegde ze eraan toe.

‘Hoe bedoel je?’ vroeg Jammaar.

‘Neem gelukkig zijn. Is dat een constante toestand, of mag je jezelf ook gelukkig noemen als je een reeks geluksmomenten achter elkaar hebt beleefd? En zo ja, hoeveel dan?’

‘Ah,’ zei Jammaar, ‘interessant, ja, dat hangt inderdaad af van je definitie! Net zoals met hoeveel mensen je naar bed bent geweest.’

‘Dat lijkt mij nou juist vrij makkelijk te tellen,’ zei De Vries verrast.

‘Ja, je hebt het of wél, of níet gedaan,’ viel Margje hem bij. ‘Toch?’

‘Ja maar,’ stamelde Jamaar, ‘er zijn heel veel dingen die je ook kunt doen, zonder dat je hét hebt gedaan, zoals tegen elkaar aanliggen, strelen, voelen, ehm...’ Hij wapperde een beetje ongelukkig met zijn handen.

‘Maar dan ben je niet met iemand naar bed geweest,’ zei Margje.

‘Dat is gewoon erin en eruit en erin en eruit,’ zei De Vries.

Jamaar liep paars aan.

‘Met hoeveel mensen ben jij eigenlijk naar bed geweest?’ begon Margje.

Jamaar riep dat hij moest plassen en beende weg.

‘Je mag dat soort dingen eigenlijk niet vragen aan een collega,’ fluisterde De Vries.

‘Blij dat ik niet meer voor de overheid werk,’ zei Margje nadat ze uitgelachen was.

‘Hè? Waar zat je dan?’

‘Jellinek,’ zei ze. ‘Ik herken nog wel wat van die vicodinjunkies hier op het plein. Hup, weer aan de slag.’

Ze namen plaats op een bankje, turfden oude mensen – die kregen meer punten, want die liepen traag en werden zo langer blootgesteld aan reclame. Jongeren telden zelfs driedubbel, want die waren het beïnvloedbaarst. Moeders met jonge kinderen kregen daarentegen weer aftrek, want die hadden geen tijd om hun omgeving in zich op te nemen.

Opeens hoorden ze gejuich. Jamaar kwam op hen toe gerend, blijer dan De Vries hem ooit had gezien.

‘Het klopt niet, het klopt niet!’ riep hij en hij vouwde zijn e-scherm uit.

‘Dat jij nog zo’n ding hebt, joh,’ zei De Vries, maar Margje bitste terug dat niet iedereen van die stomme hololenzen afhanke-

lijk hoefde te zijn en dat ook heel normale mensen van e-schermen gebruikmaakten.

Jamaar liet een aantal spreadsheets zien.

‘Dit zijn de bezoekersaantallen van het Halsemaplein door de jaren heen,’ zei Jamaar samenzweerderig, ‘gebaseerd op de surveillancecamera’s. Ik heb ze vergeleken met onze tellingen, en de aantallen in de database van de gemeente zijn dus veel hoger!’

‘Ja, en?’ zei De Vries. ‘Misschien was het hier de afgelopen jaren gewoon iets drukker?’

‘Nou,’ zei Jamaar, ‘dat kan dus niet. Pas in november werd de kaartverkoop voor de stad verhoogd. En er is hier het afgelopen najaar ook nog eens die extra snellijnhalte neergezet. Je zou dus zeggen dat er nu meer mensen zijn, maar als je alles wat wij de afgelopen weken hebben geteld extrapoleert, zijn er hier veel minder mensen dan de afgelopen

jaren, zelfs voor een maand als januari.'

'Dus?' vroeg De Vries

'Dus,' zei Jammaar, 'er moet met de aantallen zijn gerommeld.'

'Maar waarom zou iemand dat doen?' vroeg Margje.

'Dat is nou echt een heel goede vraag,' zei Jammaar peinzend.

9.

Tess lag knock-out op de bank en Chani nam grote happen aarde.

‘Lief,’ zei De Vries tegen Tess, ondertussen hun kind uit de plantenbak plukkend, ‘joe-hoe.’

Murmelend stond ze op. Terwijl De Vries Chani onder de kraan hield om haar mond en neusgaten uit te spoelen kwam

ze naast hem staan. ‘Ik kan het echt niet meer aan. Ze blijft maar roepen over dat kutmonster. Ik moet er morgen supervroeg uit.’

En zo bracht hij weer de nacht door naast een krijsende peuter.

‘Maar waar komt het monster dan vandaan, schatje?’ vroeg hij wanhopig.

Ze wees naar de gordijnen.

Hij deed de gordijnen opzij. ‘Kijk, geen monster.’

‘Onder het bed!’ riep Chani.

Hij keek samen met haar onder het bed, scheen licht bij. Niets, op wat stof en haren na. Ze keken achter de commode, naast de kast.

Chani bleef zo paniekerig dat hij ten slotte maar bij haar in haar bed kroop. Voorzichtig nam hij het snikkende kind in zijn armen,

zachtjes voor haar zingend, tot hij het ochtendlicht naar hen had toe gelokt.

IO.

Sommige voorbijgangers hadden drie benen, andere meerdere handen per pols.

De Vries bezat twee hoofden en naast hem stond anderhalve Jamaar. Om de paar minuten zat er eentje tussen met vijf armen, en ook zagen ze groepjes met daarin twaalf keer dezelfde persoon.

‘Het is niet eens een góed filter,’ zei Margje

ge fascineerd. ‘Echt goedkoop spul.’

‘Hoe zijn jullie aan deze opnames gekomen? Zijn dit niet-geclassificeerde data?’ vroeg De Vries.

‘We kunnen onze bronnen niet prijsgeven,’ fluisterde Jamaar.

‘Ik deed het ooit met het hoofd Camera-toezicht,’ zei Margje tegelijkertijd.

Het Rijk had de afgelopen jaren op basis van camerabeelden bijgehouden wat drukke – en dus mogelijk gevaarlijke – plekken waren. Aan het tellen van menigtes kwam tegenwoordig geen menselijk oog meer te pas. Ze lieten de systemen gewoon scannen hoeveel mensachtige vormen er te zien waren.

‘Oké,’ zei De Vries. ‘Dus er zijn alleen op camera meer mensen.’

‘Misschien moeten die toegevoegde lijven

iets verhullen? Straks is er wéér zo'n Houdini-affaire,' mompelde Margje.

'Een jaargenoot van mij zit bij Decoding,' zei Jamaar. 'Ik zal hem polsen of hij die filters weg kan halen.'

Terwijl Jamaar bezig was met de oproep liepen De Vries en Margje naar de koffiemachine.

'Ah, de ambtelijke hallen.' Margje snoof. 'Die vertrouwde lucht van angstzweet en chloor. Zo goed om hier weg te zijn.'

'Waarom ben je eigenlijk gestopt?' vroeg De Vries. 'Iemand als jij zou toch geen kans willen missen om anderen te helpen?'

Margje keek bedroefd. 'Het is maar zeer de vraag of ik bij Jellinek mensen echt hielp. We kregen zo weinig tijd, je bereikte net een doorbraak en dan was het geld – en dus het aantal uren dat je per cliënt had – alweer op.

Zo modderden we jaren voort, tot Khan minister werd.’

Er verscheen een lachje op haar gezicht.

‘Khan,’ vervolgde ze, ‘wilde de verslavingszorg echt hervormen. Haar vader was immers alcoholist. Ze maakte bedragen vrij waardoor we langere en intensievere behandeltrajecten konden opstellen, waarbij het de bedoeling was om zelfs vicodinverslaafden volledig te laten re-integreren. En dat lukte bij een deel ook.’

‘Geweldig!’

‘Dat was het,’ zei ze mat.

Terwijl ze naar het scherm staarde, viel het De Vries op hoe vreemd haar ogen er eigenlijk uitzagen. Iedereen had door de holo-lens een blauwgroene gloed over de oogbol. Rond de pupil lag een laagje waarover constant verschillende kleuren – datastromen –

krioelden, zoals op een plas olie. Maar Margjes lensloze ogen waren haast dof te noemen, saai.

‘Maar?’

‘Maar vicodin blijft een opioïde. Sommige mensen komen er nooit meer van af. En voor hulp aan die specifieke gevallen was er dan weer geen extra geld. Op het verstrekken van een dagelijkse portie methadon na konden we niets voor hen doen. En toen ik de minister vroeg of zij nog ideeën had, zei ze dat het allemaal heel vervelend was, maar dat we ons erbij neer moeten leggen dat alles zijn verknalmarge heeft.’

‘Een verknálmarge.’

‘Ja. Belachelijk. Je kunt mensenlevens niet reduceren tot percentages. Dan krijg je schijnsucces. Jij bent misschien te jong om je dit nog te herinneren, maar in de jaren twin-

tig werd er vanuit de Kamer geroepen dat het armoederisico onder kinderen moest worden gehalveerd. Dat klonk natuurlijk leuk, maar halveren betekent ook dat je ermee akkoord gaat dat er dan alsnog kinderen onder de armoedegrens blijven leven. Waarom zou je niet voor de volle honderd procent gaan?’

‘Omdat dat onhaalbaar is.’

‘Precies. En toch is van tevoren akkoord gaan met een verknalmarge gewoon laf. Je moet proberen om iedereen te redden.’

‘Ha. Dat is onmogelijk.’

‘En ik had er een burn-out voor nodig om me daarbij te kunnen neerleggen.’

II.

Bijna alle natellingen waren voltooid en om dat te vieren werd er een kleine borrel gehouden op het departement. Tahiri had De Vries aangeraden om ook maar even langs te gaan, dat toonde immers betrokkenheid. Enkele nieuwe afdelingsleiders zouden er ook zijn, het kon geen kwaad die even de hand te schudden.

De Vries leunde tegen een statafel. Hij was zo moe dat hij rechtop in slaap kon vallen. Om bij zijn positieven te blijven kletste hij wat met de jongeren. Een meisje vertelde dat ze had gecontroleerd of er nog wel voldoende flitsdrones boven de A54 hingen (soms schoten woedende burgers ze uit de lucht). Een ander had een weekje moeten turven hoe vaak bestelbusjes voor de Nederlandse Bank halthielden. Gaandeweg bekwam De Vries het vermoeden dat hij een onevenredig zware taak had gekregen.

Er haakten steeds meer jonkies aan. De een had geteld met een handmatige klikker, een ander was streepjes gaan zetten op karton. Sommigen hadden een telraam gebruikt. Een begeleider klaagde dat ze regelmatig hele berekeningen opnieuw moesten doen.

‘Ze zijn echt hopeloos zonder rekenmachine,’ zei ze tegen De Vries. ‘Je zou willen dat ze op de lagere school eens aandacht gingen besteden aan hoofdrekenen.’

De Vries rilde. Twee jaar geleden leidde hij een project om de rekenvaardigheid van minderjarigen te verbeteren. Hij baseerde zijn methode op het ouderwetse gezelschapsspel *Yahtzee*. De kinderen leerden dit in groepjes spelen, maar mochten voor het berekenen van de scores geen rekenmachines of aanverwante apps gebruiken. Welk groepje de meeste beurten in een kwartier wist te halen, won, waarbij het de gedachte was dat de kinderen zelf scherp in de gaten zouden houden of iedere worp klopte. Je wilde immers niet verliezen door een rekenfout. Uiteindelijk werd de proefperiode afgesloten met een grote toets, die de nadruk legde op hoofdrekenen.

Toen De Vries de testresultaten terugkreeg, voelde het alsof zijn hart even stopte met kloppen. Meer dan driekwart was gezakt. Dat was op zich geen ramp, dingen konden verkeerd gaan, zeker als een methode zich nog in de ontwikkelingsfase bevond.

En als De Vries zich daar nou gewoon bij had neergelegd, was er verder geen enkel probleem geweest.

Jamaar liep de zaal binnen. De jongen werd met gejuich begroet, op schouderklopjes en geheven glazen onthaald. Hij is misschien wel een kommaneuker, leken al die omhelzingen en high fives te zeggen, maar hij is wel ónze kommaneuker. Opeens zag De Vries Jamaar voor zich, tien jaar later, in een zijden pak van Ogér, bescheiden knikkend, een le-

vende abacus, gekoesterd door talloze departementen.

‘Hé,’ zei Jamaar, ‘er zit geen lek.’

‘Waar zit geen lek?’ vroeg De Vries.

‘In die beelden van het Halsemaplein. Volgens mijn mannetje moeten de filters intern zijn toegevoegd.’

‘Maar waarom?’

‘Geen idee. Toen we ze weghaalden bleek er niets onder te zitten wat het daglicht niet kon verdragen.’

Hij pulkte aan zijn manchetknopen.

‘Misschien,’ fluisterde hij, ‘wil iemand dat we dénken dat er een virus is. Om verwarring te zaaien.’

12.

Tess had gevraagd of hij het écht niet erg vond om nog een nacht te waken. Eigenlijk vond hij dat wél erg, hij trilde inmiddels door het slaapgebrek, maar ja, zij had de volgende dag een functioneringsgesprek.

Hij stelde zich voor hoe ze zich omdraaide in hun bed terwijl hij met Chani weer eens de hele kamer naging. Geen monster achter

de gordijnen, geen monster onder het vloerkleed, geen monster achter de verwarming. Het was inmiddels na elfen, de uitputting werkte als kerosine op haar paniek. Hij nam haar in zijn armen, kuste de fijne haartjes op haar kruin.

‘Hé, liefje,’ zei hij, ‘papa is hier.’

Zo zaten ze met zijn tweetjes op de bedrand. Hij zag hun silhouet op het sterretjesbehang. Chani drukte zich zo dicht tegen hem aan dat ze in zijn lichaam leek op te gaan. Alsof ze samen een wezen werden dat meer was dan zij.

‘Wacht eens,’ mompelde hij. Hij plaatste het nachtlampje dicht bij de muur en zette het licht op de felste stand. ‘We gaan iets leuks doen.’ Hij vouwde met zijn handen een vogel. De schaduw fladderde over het behang.

Chani staarde hem aan alsof hij gek was.

‘Kijk,’ zei hij, en vouwde een diertje dat op zijn op best nog op een eend met scoliose leek. ‘En hier,’ vervolgde hij.

Er verscheen een hondenkop op de muur.

‘Woef woef,’ zei hij.

Chani staarde hem wat gegeneerd aan.

‘Woef woef woef,’ hield hij vol.

‘Woef,’ zei Chani aarzelend.

De hond veranderde in een wolf, met zijn snuit omhoog naar het plafond.

‘Ooowoooo,’ huilde hij.

Chani kraaide.

‘Nu laten we hem verdwijnen,’ zei De Vries, en hij bewoog langzaam zijn handen weg van de lamp. Het roofdier ging op in het donker. ‘Nu zit hij daar om jou te beschermen.’

‘Meer!’

Ze vouwden duifjes, eendjes, vlinders en voor de zekerheid ook een thermobarische raket. Alle verdwenen in het donker, onder het bed, in de schemerige plooien van de gordijnen, achter de commode, onder het tapijt, tot de duisternis zo dichtbevolkt was dat er geen plaats meer overbleef voor een monster.

‘Hé,’ zei Tess.

Ochtendlicht stroomde onder de gordijnen door. Naast hem lag Chani in coma.

Hij vertelde over het schaduwspel.

‘Ongelooflijk.’ Tess float. ‘Hebben we het monster eindelijk overwonnen.’

De Vries voelde zich duf, maar niet slecht. Het duurde even voor hij besepte dat hij niet ziek was of een kater had, maar dat hij voor het eerst in tijden een hele nacht had geslapen.

Hij had weer energie.

Hij had weer hoop.

Hij had een gemiste oproep van Tahiri.

13.

Wat onrustig slofte De Vries door de gangen van zijn oude afdeling. Tahiri wilde niet zeggen waarover hij hem wilde spreken, maar had hem op het hart gedrukt dat Jamaar er niet bij mocht zijn. De Vries vond dat op zich prima, ook hij werd moe van Jamaars achterdocht. Natuurlijk was het vreemd dat die camerabeelden waren bewerkt, maar het

kon ook een programmeerfoutje zijn, een teken dat de systemen even moesten worden nagekeken of geüpgraded. Hij wist zeker dat Tahiri er ook zo over dacht.

Even voelde hij verdriet. Tahiri was degene geweest die had gestaan op een nacontrole van het *Yahrtzee*-project. Overigens pas nadat hij hem persoonlijk had verteld dat het voor De Vries' eigen bestwil en geloofwaardigheid was als de zaak zo snel mogelijk werd opgehelderd. Uiteindelijk kwam Tahiri altijd voor De Vries op, zelfs als deze – met overigens de beste bedoelingen van de wereld – iets had gedaan wat eigenlijk niet zo oké was, of nou ja, *formeel* niet zo oké.

Toen hij de bedroevende toetsresultaten binnenkreeg, had De Vries zich er niet bij kunnen neerleggen dat het project waar hij zo hard aan had gewerkt, was mislukt. Hij

moest iets doen. Hij was de enige die de resultaten nog had ingezien. De cijfers waren automatisch berekend, volgens de formule dat elke fout een half punt eraf was. Maar je kon ook voor elk goed antwoord punten geven. En dan de vragen waar de meeste leerlingen het correcte antwoord hadden ingevuld, net iets beter belonen.

Stukje bij beetje wijzigde hij de normering tot 81 procent de toets had gehaald. Trots stuurde hij de cijfers door. Zijn afdeling was door het dolle heen, het regende complimenten. De Vries had wel een beetje wroeging, maar goed, misschien gaf het kinderen die van nature niet zoveel aanleg hadden voor rekenen wat extra zelfvertrouwen.

Hij was alweer bezig met het bedenken van een nieuw project toen Tahiri op zijn deur klopte en mompelde dat ze even moes-

ten praten. Meerdere docenten hadden aan de bel getrokken omdat kinderen met zware dyscalculie de toets ook hadden gehaald. Er volgde een onderzoek. Het lesmateriaal, de instapeisen, het eindeloze yahtzeeën, het was allemaal te veel gevraagd. Een onafhankelijke commissie schreef dat dit misschien heel geschikte onderwijsstof was voor leerlingen die in het vijfde jaar zaten, maar echt niet voor tweedeklassers. Uiteindelijk kwam de tucht-raad er niet uit. Ze vonden enerzijds dat De Vries over de schreef was gegaan, anderzijds was dit de eerste keer. Ze waren bovendien van mening dat hij een fijne man was, een harde werker, en die moest je koesteren,

Ten slotte kreeg hij een paar maanden betaald verlof. Via via hoorde hij dat het gerucht ging dat hij overwerkt was. Hij zag er door al die nachten met Chani al een behoor-

lijke tijd uit alsof hij te grazen was genomen door een pneumatische beitelhamer, dus hij ging er verder maar niet op in. Het ontroerde hem zelfs dat sommige collega's niet konden geloven dat hij iets verkeerd had gedaan. Op het laatst zei ook hij tegen zichzelf dat hij alleen maar had willen helpen.

14.

Tahiri sloot de deur, ging zitten en schonk een glas water in voor hem. Het bleef een hele tijd stil.

‘Jamaar heeft gemanipuleerde beelden ontdekt,’ zei De Vries ten slotte.

Hij vertelde dat er filters moesten zijn aangebracht, maar dat ze geen idee hadden waarom. Kon het een virus zijn? Een virus

dat zich gedroeg als een filter maar niets in de war schopte? Zelf geen idee had waar het mee bezig was?

Terwijl De Vries zijn verhaal deed, staaarde Tahiri naar zijn handen. Hij onderbrak hem geen enkele keer met een vraag of uitroep van ongeloof. Langzaamaan begon zijn zwijgen te voelen als een afwijzing.

‘We denken dat er misschien een nieuwe Houdini-affaire is,’ besloot De Vries.

Tahiri wreef in zijn ogen, stond op, rekte zich uit en keek De Vries eindelijk aan. De krulletjes lagen slap op zijn hoofd. Even leek het of hij iets wilde zeggen, maar toen zuchtte hij en glimlachte. Hij stommelde naar de kast achter hem en haalde uit een van de lades een flesje desinfectiegel en een lenzenbakje, dat hij voor De Vries op tafel plaatste.

‘Zou je even je holo’s willen uitdoen?’

vroeg Tahiri. ‘En je smartpods uitschakelen en opbergen?’

Ook Tahiri verwijderde zijn lenzen en pods. Hij liep naar de deur en draaide deze op slot, floot tweemaal kort achter elkaar om de ramen te verduisteren.

De Vries staaarde hem gespannen aan.

‘Wist je,’ begon Tahiri, ‘dat de overheid sinds ’41 geen reclame-exploitanten meer gebruikt als intermediair voor adverteerders?’

De Vries mompelde dat hij daar wel eens wat over had gehoord.

‘Aan het eind van 2040,’ ging Tahiri verder, ‘kocht de staat de belangrijkste reclame-makelaardijen op. Sindsdien is Binnenlandse Zaken het contactpunt voor commerciële partijen. En dus ook de plek waar alle reclamegelden terechtkomen.’

Buiten hoorde De Vries de wind huilen.

Tahiri tuurde even in het niets.

‘Wat is reclame?’ vroeg hij na een tijdje aan De Vries.

‘Hoe bedoel je?’

‘Nou, wat doet reclame? Hoe werkt het?’

‘Wel,’ probeerde De Vries, ‘je lokt er kopers mee. Je bouwt er een naam mee op, je wil-’

‘Het draait om iets overbrengen zonder persoonlijk contact. *Advertising is what you do when you can't go see somebody.* En als reclamemaker wil je dat zo veel mogelijk mensen je boodschap meekrijgen. Daarom wordt de prijs van een advertentie ook gebaseerd op basis van de zichtbaarheid, waardoor een billboard midden op een plein een hogere unitwaarde heeft dan een banner in een steegje. Hoe hoger die unitwaarde, hoe groter de kans dat je er iemand mee bereikt. En

hoe meer geld je als exploitant kunt vragen.’ Hij keek De Vries veelbetekenend aan. ‘En dan is het best rendabel wanneer men denkt dat een plek wat drukker wordt bezocht dan in werkelijkheid het geval is.’

‘Ah,’ zei De Vries.

‘We moesten wat, toen de Waddenboringen door het Europees Hof waren verboden.’

‘Maar... doen jullie dit vaker?’

‘Alleen hier.’

‘Voor zover je weet.’

‘Ik weet het zeker,’ zei Tahiri, en hij gaf hem een knipoog.

De Vries besepte opeens dat hij geen idee had hoe ver zijn oud-klasgenoot was opgeklimmen.

‘Kijk,’ zei Tahiri, ‘die bedrijven hebben geld zat dankzij ons nog steeds erg comfortabele vestigingsklimaat. Met de bedragen

die we hiermee binnenhalen hebben we de gaten in de zorg gedicht, en niet alleen daar. Wat dacht je van deze?’ Hij gebaarde naar de hololenzen die vredig dobberden in hun bakjes. ‘Weet je hoeveel pogingen er dagelijks worden gedaan om onze holo’s binnen te komen? Door criminelen, of door niet zo mensvriendelijke regimes? Inmiddels wordt de toegang tot die dingen beter bewaakt dan die tot een munitiedepot. Een beveiliging die we ons kunnen permitteren dankzij die extra reclame-inkomsten. Want dát heeft de grootste prioriteit. Dat we onze ogen kunnen geloven.’

15.

Toen De Vries na het gesprek zijn lenzen weer had willen indoen, had Tahiri hem tegengehouden, en voorgesteld om nog even een 'ongefilterde' wandeling te maken.

Ze liepen het gebouw uit, babbelend over huisdieren. Op de Noordbrug hielden ze even halt. De winterzon had de avondhemel in lichterlaaie gezet. Fluorescerende banen

abrikoos werden afgewisseld door tere perzik-tinten.

‘Mooi hè,’ zei Tahiri. ‘En dat zonder filters of hologrammen.’

De Vries knikte.

‘Weet je,’ vervolgde Tahiri, ‘ooit dacht ik dat er een tijd zou aanbreken waarin we alles konden zien en meten. Natuurlijk was je er dan nog niet, je moest al die data daarna nog inkaderen en duiden, wat echt een vak apart is, maar toch vond ik het een geruststellende gedachte dat we zoveel informatie tot onze beschikking konden hebben. Bewijzen om misdaad te voorkomen, gegevens op basis waarvan je kon extrapoleren, feiten aan de hand waarvan je de toekomst kon voorspellen. Zodat de wereld, die bijna de hele mensheid lang één onkenbare chaos was, eindelijk eens overzichtelijk werd.’

‘En toen was er opeens de Houdini-affaire.’

‘Ja. Dat was een klap, ja. Veel van wat we zagen, bestond niet. Godzijdank zijn die nactellingen ingevoerd. Zodat we er keer op keer aan worden herinnerd dat de kloof tussen materiële en digitale werkelijkheid niet te groot mag worden.’

Er vloog een zwerm spreuwen voorbij. Ze overwinterden tegenwoordig in Nederland.

‘Wat is de wereld prachtig,’ zei Tahiri zacht. ‘Als de moderne wetenschap ons één ding heeft gebracht, is het wel nederigheid voor de complexiteit van het leven. Je kunt maar tot op zekere hoogte invloed uitoefenen of op techniek vertrouwen. Wat niet wil zeggen dat techniek zinloos is, maar er zijn grenzen.’

De Vries herinnerde zich een les filosofie

op de middelbare school, ergens begin derde klas. Tahiri had net zijn oosterse fase, het was Confucius voor en Tao na.

‘Woorden en getallen zijn slechts vingers die wijzen naar de maan,’ had hij aan hun docente verkondigd. ‘We zien de Wereld slechts indirect. Woorden en getallen zijn slechts een obstakel tussen ons en de Werkelijkheid.’ Hij keek haar zen aan.

‘En toch,’ zei de lerares droog, ‘hebben we met die woorden en getallen mensen op de maan gekregen. Dus helemaal nutteloos zijn ze nou ook weer niet.’

Het was de enige keer dat hij Tahiri met zijn mond vol tanden had gezien.

De Vries trok zijn sjaal dicht om zich heen.

‘Weet Jammaar eigenlijk alles?’

‘Och.’ Tahiri grinnikte. ‘Ik heb hem voor-

gehouden dat er inderdaad een hack was. Dat de minister jullie enorm dankbaar is voor het opsporen ervan, en dat jullie er misschien nog wel een speldje voor krijgen. Ik zou wat leuks aantrekken als het zover is.'

De horizon verorberde het laatste daglicht.

'Ik heb een plek voor je gevonden bij Personeelszaken,' zei Tahiri. 'Rustige omgeving, aardige mensen. Vooral roosters maken. Weinig tellen.'

Hij knipoogde, en gaf hem een hand.

'We hebben het vandaag alleen maar over voetbal gehad,' zei hij. 'Oké?'

'Oké.'

De Vries keek hem na tot hij was opgelost in het donker.

16.

Tess vroeg niet eens naar zijn dag, ze kletste honderduit over het succesvolle project op haar werk. Maar goed ook, dacht hij terwijl hij zijn lenzen weer indeed, want dan hoefde hij ook niets tegen haar te zeggen over zijn gesprek.

Toen hij zijn holo's aanzette zag hij dat hij een berichtje van Jammaar had.

Speldje!!! stond er, gevolgd door allerlei stuitende smileys.

De Vries stuurde een hartje terug.

Tess had uitgebreid eten besteld, ze pakte neuriënd de bakjes uit. Ongelooflijk wat een beetje nachtrust wel niet deed met een mens, dacht hij, waarom had men het daar niet meer over? Ze zouden slaap in flessen moeten aanbieden, het zou een gat in de markt zijn. Hij voelde zijn schouders langzaam loskomen. De afgelopen maanden, die één onafgebroken grauwe dag leken te zijn geweest, waren voorbij. Misschien brak er weer tijd voor dromen aan.

Na het eten bracht hij Chani naar bed. Ze riepen met hun handen allerlei schimmen op die hen de hele nacht zouden beschermen.

‘Geen monster meer, hè papa?’ zei ze blij.

‘Nee,’ antwoordde hij, ‘dat beloof ik je.’

Hij dekte haar toe, kuste het hoofdje, deed voorzichtig de deur dicht.

Beneden plofte hij naast Tess op de bank. Sinds ze weer samen sliepen waren hun lichamen ontdooid. Soms ontwaakten ze zelfs in elkaars armen.

Er verscheen in zijn linkerooghoek een berichtje van Tahiri.

Goed je gesproken te hebben. Leve Ajax.

Tess zag hem knippen. 'Heb je nou nog steeds je holo's in? Doe eens gezellig.'

'Sorry, sorry,' zei hij terwijl hij naar de kraan liep om zijn handen te wassen en zijn lezen uit te doen.

17.

Midden in de nacht werd hij wakker. Ergens in de verte weerklonk gejammer. Hij keek naast zich. Tess snurkte, en bijna had hij zich omgedraaid, toen hij het weer hoorde. Een zacht gekerm. Was het Chani? Die zette als ze ergens last van had meestal zo'n keel op dat meteen de hele marechaussee uitrukte.

Op zijn tenen verliet hij de slaapkamer.

Op de gang klonk het gesnik iets harder, al had het nog steeds iets gedempts. Hij legde zijn oor tegen Chani's deur. Er klonk gemurmel.

'Liefje?' vroeg hij.

Geen reactie.

Langzaam duwde hij de deur open.

In het donker zag hij zijn dochter liggen, de deken opgetrokken tot haar mond, de ogen zo wijd open dat het oogwit licht leek te geven.

Aan het hoofdeinde zat het beest. Gebogen als een waterspuwer, de vacht diepzwart, de gele knaagtanden ontbloot. De dikke naakte staart raakte bijna Chani's gezichtje. De klauwtjes staken in het bedmeubel.

De rat verroerde zich niet. Bleef hem aanstaren met zijn rode oogjes, vanuit dezelfde duisternis die hij en Chani hadden

volgestouwd met fantasie en hoop. Waarmee ze het donker onschadelijk hadden gemaakt, omdat ze anders niet meer konden slapen.

En ze moesten slapen.

Schrijvers zien / wat wij niet zien

Verhalen rekken de verbeeldingskracht op. En dat is voor álle Amsterdammers hartstikke belangrijk. Waar het verleden bol staat van de vertellingen, feiten en gebruiken, is de toekomst per definitie ongewis. Hoe anticipeer je met je werk en in je leven op een stedelijk leven dat er nog niet is?

De gemeente Amsterdam nodigde vooraanstaande Amsterdamse auteurs uit om hún blik op de toekomst van de hoofdstad te delen. Aan de hand van de personages kom je voorzichtig in aanraking met stadsgezichten die er nog niet zijn. Je komt vervoersmiddelen tegen die nog onmogelijk lijken, privacykwesties waar we nu alleen nog naar kunnen gissen en dilemma's die we nog niet kunnen voorzien, maar die het razend belangrijk maken om scherp te blijven kijken.

De Vries is een man die meer uitblinkt in goede bedoelingen dan in doortastendheid. Door omstandigheden belandt hij bij het beruchte Korps Natellingen, een overheidsinstantie die controleert of de data die men via camera's en drones verkrijgt, nog wel kloppen. Doodmoe door een slapeloze kleuter thuis, en op zijn tandvlees door een perfectionistische collega, gaat De Vries in deze schrijvende en geestige novelle op zoek naar waarheid en werkelijkheid, die steeds grijzer worden. Wat klopt er eigenlijk nog aan de dingen die hij ziet? Op straat, in zijn werk, en bij hem thuis?

Schrijvers zien / wat wij niet zien

Deze uitgave maakt deel uit van *Schrijvers zien / wat wij niet zien*. In deze sciencefictionboekjes schetsen auteurs een toekomst vol innovaties en veranderende maatschappelijke dynamieken.

Want verhalen rekken de verbeeldingskracht op. En dat is voor álle Amsterdammers hartstikke belangrijk. Waar het verleden bol staat van de vertellingen, feiten en gebruiken, is de toekomst per definitie ongewis. Hoe anticipeer je met je werk en in je leven op een stedelijk leven dat er nog niet is?